RESEBREF

från Kandidat Y. SJÖSTEDT. *

Itoki faktori 27 febr. 1891.

Det är nu mer än två månader, sedan jag beträdde Afrikas jord. Tiden tycks därför vara väl långt framskriden för den första rapportens aflemnande, men den långsamma förbindelse, som eger rum mellan hufvudfaktoriet och härvarande faktori har varit enda orsaken till detta dröjsmål; med undantag af ett bud, som kom strax sedan jag kommit hit till Itoki, hvilket var den 1 jan., hafva vi ej på hela denna tid haft någon förbindelse med den civiliserade verlden.

I korta drag får jag kanske först lemna en liten skildring af resan. Den första nov. ångade vi under det herrligaste väder ned för Elbe, men endast för en kort tid fingo vi glädja oss åt en så behaglig resa, ty så snart vi utkommit på Nordsjön, friskade vinden i allt mer, hvilket i Eng. kanalen öfvergick till stark blåst. Till all otur hade vi hela resan i släp efter vår båt en rätt stor ångbåt, hvilken var oss till stort hinder och tvang oss sakta af till half maskin och mindre, så fort vinden tog i. De linor, hvarmed den var fästad, brusto i stormen; vi måste därför in till Plymouth i England, där reparation blef verkstäld, hvilket fördröjde oss mer än en dag. Under ständig motvind styrde vi nedåt Biscaya, där vi fingo utstå sådan sjö, att kapten sade sig sällan hafva haft så svår resa. Försenade mer än en

---

* Genom professor Aurivillius hafva vi satts i tillfälle att här införa utdrag af några till honom från kand. SJÖSTEDT (jfr. sid. 27) ankomna bref och äro öfvertygade om, att tidskriftens läsare med nöje skola taga kännedom om deras innehåll. *Redaktionen.*

vecka nådde vi Madeira. Hela följande tiden var angenäm. Vi fingo under det klaraste väder beundra den nära 4,000 meter höga, snöbetäckta Pic de Teneriffe, genomströfva Gorèes gator, där vi för första gången sågo oss omgifna af svarta ullhufvuden, hvilket då i hög grad hade nyhetens behag, samt utmed hela kusten bese de mest växlande scenerier. Den ojämförligt praktfullaste af dessa var den vid inloppet mellan Fernando Po och fastlandet med dess skyhöga, glittrande bergsspetsar. Blott under en liten stund lyckades vi få se själfva Kamerunpiken, som vanligen omsvepes af moln.

Allt mer tilltager nu värmen och pressar svetten massvis från våra kroppar. Vårt hopp att snart komma fram gäckas af kaptens idé att först gå till Kamerunstäderna, hvilket tog 3—4 dagar. Då vi ankrat utanför Bibundi kom herr WALDAU om bord och förde oss i land, där vi hälsades välkomna af hr KNUTSON.

Efter att hafva ordnat mina saker började små exkursioner, hvilka dock gåfvo rätt medelmåttigt resultat. Enligt hrr KNUTSONS och WALDAUS önskan samlades några dagar senare alla svenskarne i Bonge, för att där gemensamt fira julen. Seende att i Bibundi ej fans mycket för mig att uträtta, medtog jag mina saker och fortsatte efter julen resan till Itoki, för att där vara hos min kamrat från skolan, som förestår detsamma. Emellertid blef han sänd till ett annat ställe att uppbygga ett nytt faktori, och stannade jag därför kvar där jag var, till dess detta skulle blifva färdigt.

För att nu öfvergå till de zool. förhållandena, finner jag djurvärlden åtminstone här ej motsvara, hvad jag i ett så sydligt land väntat. Lika ifrigt som hemma måste man söka efter hvarje insekt, och skörden blir kanske dock trots god vilja ej såsom man skulle önska. Egendomlig är den ödslighet, man öfver allt möter i dammar, bäckar och andra mindre vattensamlingar, knappt ett lif står till att se där med undantag af en och annan på ytan löpande *Hydrometra* eller *Hydrophilus*. Inga crustaceer eller några sådana smådjur har jag sett ett spår af, utan är vattnet, som om det vore steriliseradt. Ännu kan jag därför ej uppfylla prof. LOVÉNS önskan att hemsända jordklimpar tagna på botten af uttorkade, djurrika vattensamlingar.

Den största omsorgen har jag egnat larverna och deras upp-

födande, och resultatet häraf har blifvit rätt tillfredsställande. Något öfver 40 arter äro kläckta, hvaraf 14 finnas fullständigt i larv, puppa och fjäril. Då en enstaka larv påträffas, får jag nöja mig med att så noggrant som möjligt beskrifva den och sedan för samlingen tillvarataga puppan, som i de flesta fall är rätt användbar, samt fjärilen. Kan jag med visshet konstatera en larvs näringsväxt, inlägges ett exemplar af denna i sprit, för att sedan om möjligt bestämmas.

Att föra räkning öfver hvarje djur, som inlägges, skulle draga för lång, onödig tid; öfver skalbaggar och fjärilar för jag dock sedan den första januari en bok, som nu visar siffrorna 870 och 1,012, det förra för fjärilar, det senare för skalbaggar. Af myriopoder, orthopterer och hymenopterer äro äfven en god del insamlade.

Att göra något slags kalkyl, huru länge det deponerade kapitalet kan räcka, låter sig svårligen här göras, då jag ofta ej kan bestämma, huru mycket folk jag ett par dagar senare kan behöfva. Emellertid synes ingen svårighet, att det räcker ett år, ty ännu har jag ej förbrukat mer än 30—40 kr. En pojke, som bär flaskor o. s. v., är det enda jag regelbundet haft, hvarjämte jag vid behof af kanot tagit en eller två »kruboys» att paddla. Nu får jag dock snart taga en sådan till daglig hjälp, då mina exkursioner måste utsträckas. För ett par dagar sedan fick jag bref från KNUTSON, däri han erhjuder mig medfölja sig på en 2—3 dagars marsch uppåt ett berg; detta blir mycket intressant och som jag hoppas gifvande. Marschen upp till Kamerunberget skola vi om möjligt företaga i oktober, då vädret för vistelsen däruppe är lämpligast; äfven nu vore bra tid, men äro vi ännu för litet »afrikanska», för att våga oss ut på denna svåra färd. — JUNGNER har jag ej träffat sedan i julas; han lefver i Bibundi, som han ej vill lemna; inåt landet vill han ej gå.

Om ett par dagar reser jag till Kitto, som ligger rätt högt, och blir där till faktoriet i N'dian är färdigt. På vägen dit passerar jag Ekundu, där jag stannar några dagar för att undersöka mangroveträsken. Om cirka en månad kommer första sändningen.

Kitto faktori 29 april 1891.

I mitt förra bref lemnade jag en ungefärlig redogörelse öfver de i Itoki gjorda insamlingarne med några dithörande frågor och uttalade mitt beslut att därifrån flytta öfver till Kitto, där jag äfven sedan två månader bott.

Den nya plats, jag således valt, är hvad naturen beträffar ej så inbjudande som den förra; genom ett långt, smalt »creek», på båda sidor begränsadt af mangroveskog, längre inåt ersatt af raphiapalmer, som tätt skuggande böja sig öfver vattnet, bildande liksom en tunnel, går färden för att framkomma till denna ensliga plats. Den starkt kuperade marken höjer sig tämligen tvärt strax vid vattenytan, och på denna sluttning har firman anlagt faktoriet. Tät skog med svårgenomtränglig »busch» beherskar hela landskapet och endast ett litet område närmast kring boningshuset lemnar en solig öppen terräng. Härifrån sträcker sig inåt Kitto stad en efter härvarande förhållanden god samt ljus väg; min bästa jagtplats. Från denna har jag vidare gjort exkursioner till kringliggande plantager, där de nedfälda träden lemnat ofta rätt goda skördar, i synnerhet af skalbaggar.

Äfven här kan den entomologiska faunan sägas vara ej synnerligen rik, beroende på det begränsade fria området. De i skogen lefvande fjärilarne äro svåråtkomliga, i det de hålla till bland de höga trädens kronor och högre löfverk, hvarifrån de mer sällan sänka sig ned. Skalbaggar ha under denna tid varit mindre talrika, liksom i allmänhet hela faunan varit fattigare; i synnerhet var djurlifvet i början och medlet af mars dåligt eller så godt som intet; undantag härifrån bilda orthopterer och hemipterer, som äfven under denna tid voro allmänna; dessa äro, i synnerhet stritarne, skogens musikanter, som vid hvarje timme dag och natt låta sina egendomliga, monotona läten ljuda; dessa äro stundom så intensiva, att de, hörda på nära håll, komma en att spritta till; en del af dem har jag länge förväxlat med fågelljud. Att upptäcka den högstämmiga skrikhalsen är däremot en svårare sak, ty det är nästan omöjligt att kunna höra, hvarifrån lätet kommer eller ens närmelsevis bestämma djurets sittplats; bäst går detta emellertid det ögonblick det upphör. Sländor är rätt godt om. Hymenopterer äro ej talrika, samma med Dipterer. Thy-

sanura tror jag vara talrika, ehuru jag hittills ej så mycket sysslat med dem; tänker göra detta vid regntiden, då annat ej fins att få. Myriopoder har jag inhöstat rätt mycket af; de äro talrika, ehuru jag fruktar, att det just ej är så många olika arter; de mindre formerna har jag egnat stor uppmärksamhet. Den gångna sista tiden har varit fattig på larver; ibland har ej en enda funnits i buarne. De bästa månaderna i detta afseende äro enl. d:r PREUSS, som legat på en station ej långt från Bonge, där vi julade, juni juli, augusti och september. Han beskrifver mars och april som dåliga för insekter, således får jag ännu hoppas på bättre tider! Uppblåsta larver vilja härute af fukten gärna mjukna upp och buckla sig; detta tror jag emellertid hemma lätt kan upphjälpas genom en omblåsning. Jag har därför på de flesta kvarlemnat ett stycke af strået, för att möjliggöra detta. Alla nummer på så väl larver som fjärilar torde på det noggrannaste bevaras, så att ingen förväxling eger rum; de ha sin motsvarighet i mina anteckningar, hvilka i så fall blefve värdelösa. Förteckning på det med herr KNUTSON afsända bifogas. — Slutligen några ord om klimatet. Detta är i Kitto rätt ohälsosamt, hvilket man äfven lätt kan tänka måste vara fallet till följd af läget. Den förre föreståndaren fördes döende härifrån för ett par veckor sedan, och den nye har redan haft ett par febrar. Själf är jag nyss uppkommen från en sådan, som i en vecka fängslat mig; den var mycket svår och medförde stort men för mig, i det den hindrade min resa till N'dian, det nya ställe jag ämnar besöka, som då var bestämd att göras med KNUTSON. Först om tre veckor går nästa båt dit.

Ekundu N'deme 1891.

Innan jag afreser till N'dian, hvilket sker i morgon bittida, ville jag lemna några meddelanden om sista tidens skörd i Kitto, samt huru jag tänkt använda de närmast förestående månaderna.

Regntiden är nu snart inne och har redan bebådat sin ankomst genom ofta påkommande skurar, som sista tiden på det alra obehagligaste afbrutit mina exkursioner; under det vackraste väder har jag om morgonen kunnat tåga ut för att sedan i språng-

marsch och genomblöt nödgas vända om till faktoriet. Detta oaktadt har faunan sista tiden ej varit fattig, hvilket visas däraf, att jag på den korta tid, som förflutit, sedan KNUTSON reste, redan kunnat fylla fem teburkar med fjärilar, hvarunder de öfriga grupperna ej heller blifvit försummade. Då solen, varm och brännande, sticker fram mellan skurarne, börjar ett rätt rörligt lif i »buschen»; stora, praktfulla, för mig förut obekanta fjärilar, ha härunder blifvit mitt byte och lemnat välkomna bidrag till samlingarnes komplettering; jag var också för några dagar sedan nog lycklig att midt inne i skogen påträffa en utmärkt fångstplats; detta var en tämligen från »busch» och lianer fri och solig plats under ett stort träd; hela marken var beströdd med nedfallna frukter, som spredo en behaglig, söt lukt kring hela omgifningen. Också tycktes det vara ett fjärilarnes eldorado, en älsklingsplats, från hvilken de ej under alla de dagar, jag ännu hade att kvarstanna och härunder på det hätskaste förföljde dem, ville låta sig fördrifvas. — Nattfjärilar ha under sista tiden visat sig mer än någonsin förut. Sländor voro fortfarande allmänna och gåfvo några nya arter. Hymenopterer voro ej just allmänna. Efter mycken svårighet har det nu ändtligen lyckats mig få ett exemplar af de stora (c. 2-tums) cicador, som jag så ofta hör, utan att vara i stånd att fånga; den musik, den i håfven utförde, var så öronslitande gäll, att det faktisk alldeles »slog lock» för öronen. Färgen är prydlig och vingarne prunka i guldgult, brunt och glasfärg. För öfrigt har jag nu en tid mer arbetat med de förut kanske väl mycket försummade spindlarne och häraf inlagt åtminstone något tusental, om ej mer. Nya arter bland myriopoder är det ondt om; samma och samma sådana ses hvarje dag utan omväxling. Ett par ofantliga *Phrynus* (sp.?), ytterst fruktade af de svarte för sina bett, och hvilka mina följeslagare knappast kunde förmås att hjälpa mig få fast i, äro också värda att omnämnas; de sutto under ett ofantligt barkstycke och voro rätt lifliga.

Reser nu till N'dian för att stanna öfver regntiden hos min vän LINNELL, som nog på allt sätt kommer att understödja mig, och i den traktens zoologiskt alldeles jungfruliga områden hoppas jag på många fina och intressanta fynd.

N'dian 23 juni 1891.

I mitt sista bref, som afsändes från Ekundu, innan jag anträdde resan till N'dian, lemnade jag en kort redogörelse för de under sista tiden i Kitto gjorda insamlingarne. Sedan jag efter en angenäm resa framkommit till den nya platsen, gjorde jag genast en undersökning af terrängen och faunan, men fann den senare vara nästan identisk med den i Kitto. En väsentlig skillnad spåras dock, nämligen större rikedom på fjärilar och därtill på stora, praktfulla sådana. Så t. ex. har jag fått flera stycken *Pap. Zalmoxis*, många fina *Charaxes* och slutligen en stor *Pap. Antimachus* ♂; dessa synas då och då likt tornsvalor sväfva öfver en i floden uppskjutande sandbank; detta endast under de allra hetaste stunderna vid middagstiden. Oroade styra de genast uppåt och sväfva bort öfver skogens kronor likt fåglar. I den täta, fuktiga »buschen», som här öfver allt dominerar, trifs ej någon yppigare djurvärld. Dag från dag ser man samma former, endast sparsamt några nya. Dock är härvid att märka, att den närvarande tiden, torrtidens slut, är den mest ogynsamma för alla insekter. Då jag under dåliga skördar gått omkring i trakten någon vecka, beslöt jag att pröfva lyckan och söka tränga in i landet några dagsmarscher till gräslandet, som sades börja där. Med sex man företog jag färden genom helt föga kända trakter; på de sista platserna tror jag mig varit den första hvite, så vida ej hr Waldau under sin sista marsch kommit fram dit, något som jag ännu icke vet. Målet för resan var Itoki Na N'Golo, dit jag framkom på fjärde qvällen. Detta var den eländigaste by, man kunnat tänka, snuskig och vedervärdig på alla sätt; husen voro öfversmetade med — kogödsel i st. f. med lera, en stark odör af detta uppfylde hela stället. Här stannade jag i två dagar; min oro var att insjukna i detta pesthål, ty det hade varit förfärligt. Då insektlifvet nu är i slummer, fick jag visserligen inga massor af djur, men dock en hel del, som jag tror, intressanta former. Intet gräsland sågs till, men däremot öppen, gles skog. På åttonde dagen var jag åter från den intressanta färden. — Tio teburkar äro fylda med fjärilar och sländor; skalbaggar har nu en tid ej varit så godt om, men ett par kaffeburkar och några små bleckdosor äro dock inpackade.

Ett troligen mycket intressant fynd är en massa små runda termitbon, som jag påträffat i jorden. De äro ungefär af ett mindre äggs storlek, klotformiga, bygda af lerjord i en mängd veckade blad, nästan som murklor. De olika bona, som träffas på några tums afstånd från hvarandra, stå genom gångar, som i alla riktningar genomkorsa jorden, i förbindelse med hvarandra. Allt tillhopa är sålunda en koloni, där hvarje boll visserligen tycks vara ett helt för sig, ehuru den vidare kommunicerar med de öfriga. De voro utbredda på en rätt stor yta och lågo blott några tum ned. Omkring ett dussin äro inlagda. — De stora fjärilar, hvaraf jag fångat en ansenlig mängd, svärma isynnerhet under middagstiden omkring vid flodstranden, där båtarne lägga intill, och slå ned på sanden och slammet. Bästa fångstsättet är att först utlägga några döda exemplar i en hög; så fort en ny kommer sväfvande och ser dessa häjdar han sig, kretsar ett par slag omkring dem och slår därpå ned; nu måste håfven hastigt och varsamt kastas öfver honom, ty i nästa ögonblick lyfter han åter och gifver sig i väg. De som så fångas äro nästan alla hanar; härtill hörande honor ses sparsamt i skogen. Landtmollusker har jag påträffat i rätt stor mängd; däremot är intet att finna i vattensamlingarne, synnerligast sedan det starka regnet börjat.

Som jag visst nämde hade jag tänkt stanna kvar hos Linnell öfver regntiden, men då han om ett par dagar lemnar N'dian för att sköta firmans nya affär på Fernando Po, reser äfven jag härifrån, och ger mig upp till Bonge, som efter all beräkning bör blifva den i allt bästa fångstplatsen. Landet är här mer öppet, djurlifvet rikare och skogen lättare att undersöka.

Bibundi 5 aug. 1891.

Samlingarne hafva under denna sista tid så godt som legat nere och tillökningen är högst obetydlig. Vi hafva nämligen nu regntid och en regntid med så intensivt ihållande nederbörd, att det går långt öfver det normala. Under den sista månaden har här i Bibundi icke varit en enda klar dag, såvidt jag kan erinra mig;

dagar och nätter störtar regnet genom luften i strömmar och detta eviga plaskande verkar äfven nedslående på humöret. Det enda, som jag får, är litet snäckor, som mina pojkar samla, samt en och annan fågel, som jag lyckats skjuta i de närmaste träden. — En obehaglig båtfärd, som jag för några dagar sedan gjorde, höll på att kosta lifvet. Sedan någon vecka hade vi dagligen väntat på en svensk skuta, som skulle hitkomma med trälast; slutligen hade vi nöjet att en morgon se en båt med hvit besättning ro in från hafvet; det var kapten och några matroser från båten, som låg för ankar ett stycke ut. Sedan de en stund språkat, mest om affärer, skulle de återvända om bord och frågade, om vi ej hade lust att fara med. Herr Linnell och jag satte oss i och voro snart därute. Kvällen förut hade jag legat i lindrig feber och trodde nu denna vara öfver, men efter en stund kände jag sådana frosskakningar, att jag bad kapten bli förd i land. Emellertid var folket ovant med bränningarne, och då vi voro midt i dessa, kommer en väldig våg bakifrån, brusar skummande öfver båten och nästa ögonblick lågo vi alla begrafna under den väldiga vattenmassan. Hur långt jag egentligen var nere i djupet, vet jag ej, endast det, att det behöfdes en lång, kvalfull stund innan jag, ombonad med dubbla kappor, kommit upp till ytan. Nu började kampen för räddningen, och snart var jag framme vid den med kölen uppåtvända båten och klänger mig fast däri, fyra matroser lågo rundt omkring mig. Af dessa kunde endast en simma, och denne beslöt sig genast för att söka simma genom bränningarne i land. Två grepo tag i mig och hvarken böner eller något annat kunde förmå dem att släppa, »vi kunna ej simma» var deras enda svar. Sedan jag så fått tag i kölen, grepo äfven de andra tag däri, men, som vi alla voro på en sida, rullade båten rundt omkring, och åter voro vi i vågorna. Så gick det tre, fyra gånger tills båten slutligen vände sig på köl; ehuru den låg ett stycke under vatten, bar den oss dock, och nu var blott fråga om att kunna behålla den i detta läge; sedan vi kommit i den, höllo vi oss i midten, så att den icke stjälpte, under det den ena vågen efter den andra spolade öfver våra hufvuden. Innan vi kommit i detta lyckliga läge, hade redan en man gått i djupet; jag såg hans gulblå ansigte och stela blick just innan han försvann. Den, som summit, uppnådde land.

Han var från Stockholm, där han sade sig fått pris vid simuppvisning. Om en stund kom en båt ut och tog oss i land. Följande kväll flöt liket upp på stranden. Sedan vi fått det i land på vårt område, bars det in i ett magasin, där en kista hopspikades. Liket var oigenkänligt till följd af de förfärliga slag, det fått i ansiktet mot klipporna. Dagen därpå var begrafning; kistan täcktes med palmblad, en vacker krans med hvita liljor prydde den för öfrigt, och under ljudet af stora klockan fördes den öfver floden, där den nedsattes i grafven, som gjorts i skogen strax ofvanför det ställe, där den döda kroppen flutit i land. Enligt vår kyrkas bruk förrättade jag jordfästningen i närvaro af d:r JUNGNER, hrr LINNELL och ÅLANDER samt en massa svarta. Hvilka sällsamma värf kan man ej här få fylla!

Med nästa båt skall jag söka komma upp till Bonge; floden är dock rysligt hög nu, (stigit 18 fot), så att det nog ej blir så lätt.

Bonge d. 15 sept. 1891.

Med en herr FRANKENBERG afsände jag från Bibundi en del saker, hvilka jag hoppas hafva jämte brefvet framkommit.

Tiden började där nere mot slutet blifva lång, men då jag hörde, att hela farmen i Bonge stod under vatten, och floden nästan var ofarbar, fans intet val; jag fick stanna där jag var, utan att kunna uträtta det minsta, ty knappt en stund var fri från regn. Så kom en dag Bonges faktoriföreståndare i följd af sjuklighet ned till Bibundi och omtalade, att några vackra dagar där redan varit; vattnet i farmen hade betydligt sjunkit, och en färd uppför floden borde ej blifva allt för svår. Om en vecka skulle lilla ångbåten gå till Ekundu, och tänkte jag först följa med den, men då jag hörde, att den skulle repareras och endast i lyckligaste fall blefve i ordning till sagda tid, bestämde jag mig för att gå med en roddbåt, som öfver hafvet skulle till Ekundu med proviant. Jag hade redan en gång förut gjort en sådan färd och föresatt mig att aldrig göra om den, då den för det första är mycket riskabel, om blåst skulle uppstå; dels äfven

ytterligt obekväm och långsam; förra resan tog mer än ett dygn. Det obehagliga äfventyret i bränningarne var äfven i friskt minne. Men här voro fördelarne för stora, jag komme att vinna 10—12 dagar, ty vid Ekundu väntade en kanot att direkt föra provianten till Bonge; när nästa så stora kanot skulle uppskickas, att jag kunde medfå mina i Matuttu liggande saker, kunde ingen veta. Denna gång hade jag tur, det vackraste väder, vi på månader haft, strålade på den för afresan bestämda morgonen. Färden öfver hafvet gick lyckligt och bra och redan mot midnatt samma dag voro vi, tack vare starkt medvatten, framme i Ekundu. Så bär det af följande f. m. under tämligen klar himmel. Färden går först i »creeks», begränsade af den enformiga mangroveskogen. Djurlifvet var fattigt, ingenting sågs, ingenting hördes mer än en och annan fågel. Kungsfiskarnes *(Halcyon cinerifrons)* gnäggande läten afbröto då och då tystnaden. Ruggiga och fula, våta af de fina duggskurar, som emellanåt insvepte allt i en dyster slöja, sutto ett par gamhafsörnar *(Gypohierax angolensis)* på några enstaka, torra grenar. Aporna voro äfven tysta. Öfver vattenytan var mer lif; flockar af drillsnäppor *(Act. hyp.)*, ibland på flera tjog flögo framför oss stycke för stycke; knappast ett läte hördes från dessa eljest så högljudda fåglar; allt var tyst och förstämdt. Så nådde vi i skymningen Matuttu; ett par hus af raphiapalmens blad, stående midt i gyttjan, högar af ebenholz och palmkärnor — se där allt, hvad man här ser. Egentligen skulle vi farit vidare, men då »headman» sade sig ansvara för att nå Bonge följande kväll, äfven om vi lade oss här i st. f. i ett längre uppför floden liggande bush-hus, lät jag bära mig i land och gick snart till hvila på ett par kärnsäckar; sof så godt till följande daggryning, då vi åter satte oss i fart. Hela natten svårt regn, som kom floden att svälla och strömma med rasande fart. Lyckligen slutade regnet af mot dagen. Nu kunde man ändtligen se sig omkring. En klar sol göt öfver den storslagna vegetation, som bekransar Memes stränder, ett haf af ljus. Högkroniga bomullsträd, palmer och klängande växter, alla tycktes täfla att insupa de lifvande strålarne, täfla att fråssande utbreda sina böljande löfverk mot sol och ljus. Timme efter timme förgick, utan att jag kunde se mig mätt eller finna tiden för lång, oaktadt den sakta fart, hvarmed kanoten sköt fram. Med solen blef äfven

djurlifvet rörligt, det är dock egentligen fågelvärlden, man under en sådan färd får njuta af. En krokodil hade jag redan sändt en kula, där han låg uppkrupen på en vid flodkanten liggande stock; han tumlade ned, om lefvande eller död vet jag ej, ty han sjönk genast och bortfördes af den hvirflande strömmen.

Från den ena strandens trädkronor till den andras fara brokiga hornskator *(Buceros albotibialis)* under buktande flygt. Med några snabba vingslag, vanligen åtföljda af fågelns knarrande, starka läte, skjuta de ofta flera tillsammans fram, utspänna samtidigt vingar och stjärt, glida så några ögonblick genom luften, allt mer sjunkande och höja sig åter under upprepade skrik. Allt går så taktmässigt, alla följas så noga, att man från första ögonblicken fäster sig vid den egendomliga gruppen. Från en klunga slingerväxter hörs hjälmfogelns *(Corythaix merianus)* kråklika rop. Om detta ej är vidare trefligt att lyssna till, så är dock själfva fågeln, skimrande i stålblått, grönt och purpur så mycket mer tilltalande, en ståtlig prydnad för det vackra sceneriet. Bladgröna dufvor *(Treron calvus)* synas här och där skjuta fram i större eller mindre flockar och slå ned bland löfverket; här äro de genom sin färg så absolut skyddade, att de gäcka äfven det mest vana öga vid sökandet, såvida de förhålla sig stilla. Jag har ibland sett hela flockar slå ned i en mindre krona och stått långa stunder under trädet utan att kunna upptäcka *en,* förr än de kanske på en gång med klatschande vingslag, under buller och bråk gett sig i väg. — Färden gick långsamt och trögt mot det starkt strömmande vattnet. Fram på e. m. skulle de svarta i land och äta, »headman» underrättade mig nu, att det var omöjligt att hinna fram; jag erinrade honom om, hvad jag sagt kvällen förut, och att det blefve hans »palaver», samt att vi måste fara hela natten utan hvila. Skymningen var nu inne; allt mörkare blef det i den täta skogen, allt häftigare strömmen. I en timme hade de väl paddlat i djupa natten, då alla ropade, att de hvarken sågo land eller vatten; ginge kanoten i kvaf i mörkret kunde de ej hjälpa det, de ville icke längre ha ansvaret. Ja, här var intet annat att göra, än att surra fast kanoten vid en stam och afbida dagen. En filt svepte jag kring mig och lade mig på ett par trälådor. Molnen hade något skingrat sig och gifvit mig förhopp-

ning att slippa undan en blöta. Men »falsa spes»! Jag hade väl sofvit någon timme, då jag väcktes af ett smattrande regn. Filten är redan genomvåt och obehagliga rännilar löpa utmed hela kroppen. Nu var det bra! Genomvåt fick jag tillbringa natten, sittande med en dålig negerparaply öfver hufvudet; den kalla flodluften kom mig att ordentligt frysa — det var en lång natt!

Fram på f. m. var jag framme; sedan jag försett mig med litet tort och ätit en smula, gick jag att bese det s. k. »annexet», min blifvande bostad, ett mindre nyss uppfördt hus, hvari man förut bott, under den tid, det nu färdiga boningshuset af stålplåt var under uppförande. Det ligger något hundra steg från boningshuset och faktoriet, således ur vägen för handelsvimlet. En treflig veranda med bord lämpa sig utmärkt till plats för larvburarne. Längst fram i rummet är skrifbordet, där jag i detta nu sitter, belamradt med flaskor, rör, böcker och askar; vid fönstret ett mindre bord för uppblåsning och konservering. Rundt kring väggarne stå, utom den med nät omhängda sängen, koffertar och lådor, hvilka, då de ej behöfva stå på hvarandra, äro lätt åtkomliga. Här regerar jag således ensam och kommer därför säkert att trifvas godt. Måtte äfven naturen ha finfina saker att bjuda på.

Jag skulle nu ungefär kunna uppgifva de samlingar, som ligga redo att afsändas. Fjärilar (samt litet andra djur, steklar o. s. v.) fylla 11 teburkar; skalbaggar: en kaffeburk, 2 kakaoburkar och tre halfstora bleckaskar, 60 glasrör med hvarjehanda insekter, larver o. dyl., 35 mindre sortens glasburkar, en del opodeldokflaskor och större flaskor, konvolut med div. insekter samt snäckor i sprit och rensade skal, dessutom uppblåsta larver. Dessa äro för öfrigt rätt otacksamma; ty hur väl jag söker sluta till de dosor de förvaras i, mjukna och krympa de alltid något. Om jag en kväll blåst upp ett par och, som jag tycker rätt passabelt, äro de redan följande morgon icke mer de samma i utseende. Dock hoppas jag de på nytt må kunna blåsas upp hemma och sedan blifva dugliga. De exkursioner, jag redan gjort, visa att insektlifvet ännu slumrar. Larver upptaga dock alla burarne för tillfället, blott de vilja lefva. Af en stor nattfjäril har jag inhöstat närmare hundra larver, hvilka alla dagarne förpuppat sig så, att botten af två burar till hela deras yta täc-

kes däraf. I en annan hänga ett sextiotal puppor på trådar; de äro omspunna af taggiga kokonger, och larverna voro ända till 10 cm. långa. Många sådana äro uppblåsta, en del ligger i sprit. Ett par 2 tum långa och ofantligt tjocka mullvadssyrsor, sådana jag förut aldrig sett, fick jag för några dagar sedan.

Den första med grosshandlaren Knutson hemsända samlingen framkom till riksmuseum i juli månad och innehöll en hel del former af stort intresse. Ännu har ej alltsamman blifvit fullständigt prepareradt, men bland mer anmärkningsvärda former må här omnämnas några exemplar af den sällsynta och högst egendomliga *Hemimerus Talpoides* Walk., hvilken något liknar en kakerlacka, men, enligt kand. Sjöstedt, lefver parasitiskt å däggdjur; flere olika arter af termiter jämte ett bo af en art, som bygger i träd; några rofsteklar jämte deras bon och larver samt uppblåsta larver och puppor till en mängd fjärilarter, bland hvilka här må nämnas: *Acræa Zetes*, *Pharsalus* och *Vinidia; Panglima gloriosa* Butler samt flere andra Bombycider. Dessutom innehåller samlingen en stor mängd skalbaggar, dock mest mindre former, samt talrika arter af gräshoppor, sländor och skinnbaggar. När alla samlingarna hemkommit, skall så småningom öfver dem utgifvas fullständiga förteckningar med beskrifning af de nya arterna.

Christopher Aurivillius.